

onder dergelijke aanklacht, de Synode eenvoudig vaarwel zeggen.....

Wat zou — ik zeg nog niet eens een kerkelijke, maar een wereldsche vergadering, die zichzelf respecteerde, in zulk geval gedaan hebben?

Toch zeker: we gaan geen stap verder, eer deze beschuldiging is waar gemaakt of ingetrokken?

Niet alzo de bewuste Synode van '43.
Ze ging het geval haastig isoleren, lichtte de Particuliere Synode in, maakte zich er alzo rustig van af en verklaarde aan de kerken: de quaestie is, zooveel ons als Synode betreft, volkomen in orde.

Twee protesteerenden.
De één zegt: ge schendt het recht. En hij gaat en blijft weg. De ander zegt: doe recht, en ik voeg mij aanstonds bij U.

De eerste was verplicht te komen. De ander was uitgenoodigd te komen.

De eerste maakte bezwaar als lid van het „corpus“ der Synode. De ander maakte bezwaar als niet-lid van het „corpus“ der Synode.

En nu de stem uit den rechterstoel.
Ze zegt tot den eerste: Ik laat u gaan, als ik maar een ander in uw plaats krijg.

Ze zegt tot den tweede: hier is „een overweging“ om u, als ge niet voor ons buigt, naar uw school- en kerk-ambt uit den weg te ruimen, u ambtelijk om het leven te brengen.

Maar waar stond toen het recht?
Nog even.

Zonderling.
De „leiding“ ook dezer Synode beroept zich zoo graag op de „praktijk der vaders“. De officiële stukken, van haar uitgegaan, zijn er vol van.

Maar in het geval van de beide afgevaardigden, die niet langer met haar wilden vergaderen, is ze plotseeling de praktijk der vaders vergeten.

Terwijl toch bekend kon zijn, dat de praktijk der vaders was, afgevaardigden die ter Synode niet verschenen (en er niet aan dachten, gelijk in '43 geschiedde, de Synode in staat van beschuldiging te stellen) als Synode te bestraffen, en niet een brief te schrijven aan een mindere vergadering, zich van de zaak afmakende.

Op de Synode van Sneek 1587 zijn drie deputaten niet verschenen. Zij worden door de Synode veroordeeld, openlijk en mondeling in de vergadering hunner classis schuldbelijdenis te floen en voor elken dag van absentie een schelling te betalen ten behoeve der armen, tenzij ze zich kunnen ontschuldigen. Wie het voor de toekomst waagt, als afgevaardigde van de Synode weg te blijven, wordt gestraft met een boete, die twee maal zoo hoog is.

De Synode van Sneek 1600 veroordeelt elk, die zonder genoegzame reden als afgevaardigde wegblijft, tot een boete van een „pundtgroet tot nodruft dehr armen“ (een pundtgroet, d.i. zes gulden, voor die tijden dus een aanzienlijke som).

De Synode van Franeker 1602 bevestigt dit besluit, evenals die van Harlingen 1603, die van Leeuwarden 1605, die van „De Wouden“ 1606.

De „Classis generalis“ (Part. Syn.) van Assen 1612 besluit eenstemmig, dat wie zonder rechtmatige reden absent is, zal geven „vier daler“ ten behoeve der armen.

Als op de Asser Synode van 1618 twee afgevaardigden te laat komen, worden ze door de Synode beboet met drie stuver „tot behoef der armen“.

De Synode van Groningen 1609 bepaalt, dat wie op den bestemden dag ter Synode niet aanwezig is, zal betalen „uth sinen eigen buedell einenn ricksdall, thor straffe“, eer hij tot de volgende zittingen der Synode kan worden toegelaten.

Onverschillig of nu een geldboete werd opgelegd aan wie te laat kwam of wegbleef, of dat een zwaarder „censuur“ werd opgelegd, zooals door de genoemde Synode van Sneek 1587, de Synode zelf greep in en bepaalde de strafmaat.

Dat was „de praktijk der vaders“.
Ze schijnt echter thans toegepast te worden daar, waar het dienstig lijkt, overigens wordt ze haastig vergeten.....

Wanneer ik dit alles rustig overweeg, denk ik aan een uitspraak van Schopenhauer. Hij (een Duitscher!) toornert ergens tegen de „roofdier-volken“, die hun naburen overvelden om zich de vruchten van hun arbeid toe te eigenen, en hij geeft Voltaire gelijk, die zeide: „bij alle oorlogen is het er alleen maar om te doen, te stelen“. Dat deze volken zich toch nog schamen, zegt Schopenhauer, blijkt hieruit, dat elke regering luide verklaart, niet anders dan uit zelfverdediging naar de wapenen gegrepen te hebben. Maar, zegt hij, in plaats van de zaak te bemantelen, deed men beter, maar eerlijk voor de waarheid uit te komen.

Bij de overweging van de manipulatie's der Synoden vraagt men zich af, of het niet eerlijker en juistere geweest ware, indien men van Synode-wege royaalweg gezegd had: hoe de zaak dan ook ligt, recht of niet, Prof Schilder zal voor ons bukken.

Want de rechterstoel gaf veel geluid.
Maar de uitslag stond vast.
Alleen: het recht stond van verre.
En wie voor dat recht bleef pleiten, werd „een geplunderde“.

P. DEDDENS.

EEN WANDELING LANGS ENKELE KERKELIJKE PERSSTALLETJES.

Het wordt doorgaans niet een bepaald genoegelijke voortzetting van de geestelijke wandeling, wanneer men bij het doornemen van de verschillende kerkelijke weekbladen toegekomen is aan het Gereformeerde Weekblad. Nu zou men mij kunnen tegenvoeren: wat doet ge daar dan ook, blijft er uit de buurt. En inderdaad schuilt er, ook volgens mij, in die opmerking een wenk, die overweging verdient. Er wordt onder ons nog veel te veel kennis genomen van dergelijke soort voorlichting. Ongevaarlijk is dit niet, ondanks of beter moet ik zeggen juist vanwege den ondertitel van dit blad: Voor den opbouw van het Gereformeerde leven. Maar overigens, niet voor een ieder liggen hier de zaken gelijk. Wie de kerk in een ambt mag dienen, moet nu eenmaal breder georiënteerd zijn en mede op de hoogte van hetgeen buiten de eigen kerkdeur voorvalt.

Het is dan wel een allerzwaarlijkste cocktail welke door de geestelijke butlers van dit blad voor ons is gemixt en ons wordt voorgezet in het nummer van 7 Maart j.l. Daar is allereerst dr. N. J. Hommes, die zich bezig houdt met de Cultuurschizofrenie in ons Gereformeerde leven. Deze dominee is tot de conclusie gekomen, zeer realistisch, zeer velen gaan toch naar bioscoop en schouwburg, daar verandert gij niets meer

aan. Laat ons zien of er nog iets van terecht te brengen valt, of beter kan ik zeggen, dat we komen tot een eigen christelijke aanpak van deze dingen en dus deze genietingen christelijk gaan reglementeeren op de een of andere wijze. Nu wordt hem door een inzender de vraag gesteld: Is het misschien niet beter, dat de jeugd zich verdiept in Gods Woord en daar haar ontspanning vindt of de lectuur naleest van het conflict dat er op het oogenblik is in de kerk. Dr. Hommes vraagt zichzelf af, komt die vraag misschien ook van een Gereformeerde naar art. 31 K. O. ? Die gedachte van hem is waarlijk zoo gek nog niet en ik moet zeggen, ik gevoel mij gevleid met de eer, die hij ons daarmee bewijst. Welk antwoord heeft nu de dominee op deze vraag? Wel dit: „Voor deze oplettende heb ik, ik wil het eerlijk verklaren, geen antwort“. Het zich verdiepen in Gods Woord is volgens hem inspanning en bij de cultuur gaat het volgens hem om Ontspanning. Al waardeeren we de eerlijkheid van dit antwoord, het ontdekt ons tevens de vreeselijke waarheid, dat het toch inderdaad juist is, wat op kerkelijke vergaderingen de laatste jaren geschorsten wel is toegevoegd, dat er tusschen ons geen geestelijke gemeenschap meer bestaat. Wat verder reikt, ik vraag me af, of met zulk een antwoord ook niet de band met Gods Woord is doorgesneden, en het contact daarmee is verloren. Ik denk aan dien Psalmist, die eerlijk kon getuigen: Ik ben vroolijker in den weg Uwer getuigenissen, dan over allen rijkdom. Gods getuigenissen gaven hem meer vroolijkheid des harten (en is dat geen ontspanning? G.) dan alle rijkdom, daaronder valt dus ook die cultuurrijkdom van dr. Hommes. De wet van den mond des Heeren was hem beter dan dulzenden van goud of zilver. Hij getuigde dan ook, dat indien die wet niet ware geweest al zijn vermakings, (ontspanning, G.), hij ware in zijn druk (bij al zijn inspanning, G.) al lang vergaan. Hoe lief had hij die wet! Zij was zijn betrachting den ganschen dag! En nu zien wij het verschijnsel, dat die Gereformeerde cultuurmensch voor wien dr. Hommes het opneemt, dit alles evenals dr. Hommes zelf alleen maar in spanning noemt en daar moet nu de ontspanning bijkomen. En daarvoor is dan o.a. ook de bioscoop gedacht.

We gaan onze wandeling vervolgen. We kijken nog eens even naar het spandoek boven het gehele straatje: Voor den opbouw van het Gereformeerde leven. Neen, het stalletje van dr. Hommes bevalt ons in het geheel niet.

Laten we maar eens een kijkje gaan nemen in dat van dr. Prins. Die man zit met zijn handen in het haar over het dansprobleem. Nu is zoowel dat bioscoop-probleem als dat dans-probleem inderdaad zoowel voor vrijgemaakten als niet vrijgemaakten een zaak waarmee men bij het ambtelijk werk te maken krijgt. Terwijl men evenwel ten aanzien van de thetische probleemstelling en de oplossing ervan, naar het mij voorkomt, onder Vrijgemaakten vrijwel eender denkt, en dus alleen voor de zaak als praktisch verschijnsel zich gesteld ziet, daar is dit in de gebonden kerken behalve een praktisch, bovendien nog een ideologisch probleem, waarover men allesbehalve eender denkt. Weet dr. Prins eruit te komen? Ja. Hij doet aan de hand een raad voor Christenen en een raad voor niet-Christenen. Voor Christenen is de raad deze: danst ganschelijk niet, wanneer het tenminste geen rhythmische beweging in groepen is of een of andere

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEISEN

OM HET HART DER REFORMATIE, VI.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....
Dr. H. Bavinck.

Wat is nu de „staet des gheschils“ tusschen De Cock en Scholte?

Het is beaalt noodig dat geschil grondig te kennen en steeds voor oogen te houden. Want het zal straks in vollen omvang de synodale vergaderingen der Afscheiden komen binnenrollen en daar de aanleiding vormen tot de opstelling van een soort leeruitspraak. Om dan die leeruitspraak in haar historisch kader, zakelijken inhoud en duidelijke tendenz te verstaan, moeten wij helder inzien ten aanzien van welke kwestie zij een oplossing wilde geven. De fatale zonde immers, welke ons bij het lezen van een in het verleden vastgestelde leeruitspraak altijd bedreigt is deze, dat men haar vanuit den eigen tijd en dus vanuit de vraagstellingen, waarmee de kerk in eigen levensdagen worstelt, beziet en interpreteert. En wannier men eenmaal in die zonde gevallen is, heeft men zichzelf den weg versperd, welke tot een waar verstaan van oude kerkelijke woorden leiden kan.

We zullen dat in het boek van Dr. Smilde maar al te duidelijk ontdekken.

Laten we, om de controvers tusschen De Cock en Scholte te leeren kennen eerst de Acte van Afscheiding en Wederkeer eens nauwkeurig bekijken.

Zooals bekend is, werd deze Magna Charta der Afscheiding, dit fundamentele document waarin de gemeente van Ulrum kennis gaf, dat zij zich afscheidde van het Nederlandsch Hervormde Kerkgenootschap en wederkeerde tot de leer, de tucht en den dienst der vaders op Dinsdagavond den 14den October van het jaar 1834 „na biddend en knielend opzien tot den Heer“ door het overgrote deel van de kerk van Ulrum ondertekend¹⁾.

In deze Acte is namelijk een opvallende merkwaardigheid te ontdekken. Het blijkt immers reeds bij den eersten blik dien men er op werpt, dat de lange rij ondertekenaars van dit stuk in twee groepen zijn verdeeld. Onmiddellijk onder de eigenlijke acte, zonder eenigen overgang staan n.l. eerst de namen van vijf kerkeraadsleden — twee ouderlingen en drie diakonen — direct gevolgd door twee en vijftig andere, achter welke, op een enkele, klaarblijkelijk niet opzettelijke, uitzondering na, het, op zeer verschillende wijze gespeelde, woord „lidmaat“ is geplaatst. Bij deze twee en vijftig namen behooren dan voorts ook nog achttien andere, boven welke De Cock eigenhandig schreef: „Lidmaten die in den tijd der schorsing werden bevestigd of door des Heeren Geest den Heere Jezus ingelijfd en nu door den Kerkeraad dezer Gemeente aangenomen zijn“.

Of deze achttien „ledematen“ door predikanten „van

¹⁾ De Cock heeft de eigenlijke afscheiding der gemeente Ulrum als volgt in de „Handelingen des Kerkeraads van Ulrum“ genoteerd: Dinsdagavond den 14en October hebben wij na biddend en knielend opzien tot den Heer ons afgescheiden van de valsche kerk en in de mogendheden des Heeren het ampt aller geloovigen aangenomen, hetwelk hij de Heere de Almachtige de Eenige en Drieënige God bevestigd! Met Psalmgezang en dankzegging is de plechtigheid besloten.“ In facsimile te vinden in: Dr. G. Keizer, De Afscheiding van 1834, t.o. p. 577.

elders“ werden „bevestigd“ is uit de Acte van Afscheiding niet op te maken. Evenmin is het duidelijk of onder deze achttien ledematen weer onderscheiden moet worden tusschen hen die reeds vroeger als lid werden bevestigd en de overigen die „nu“ (op den avond van de Afscheiding of op de kerkeraadsvergadering van den daaraan voorafgaanden dag of nog eerder?) door den Kerkeraad als leden werden aangenomen.

Na deze in totaal dus vijf en zeventig namen omvattende groep van ledematen volgt nu op de Acte van Afscheiding een nieuwe reeks van niet minder dan twee en zestig namen, boven welke De Cock schreef: „Hoofden des Huisgezins die geen Ledematen zijn maar rechter wenschen zich te voegen met de hunsen bij de Gereformeerde Gemeente“²⁾.

Wanneer men deze bijzonderheid uit de Acte van Afscheiding nauwkeurig overweegt, wordt de betekenis daarvan al heel gauw duidelijk. Ze spreekt er immers van, dat voor het besef van De Cock en de zijnen in de gemeente van Christus tweërlei soort volwassen leden werden aangetroffen, welke ook als zoodanig aannvaard en erkend moesten worden. Vooreerst zulken, die belijdenis des geloofs hadden afgelegd en toegelaten werden tot het Heilig Avondmaal. Maar daarnaast ook die nagenoeg even veel anderen, welke alleen maar gedoopt waren. Deze leden werden gewoonlijk bijwoners genoemd.

Uit de geheel vanzelf sprekende, ongecommentariseerde, wijze waarop De Cock deze tweërlei soort leden noemt en onderscheidt, blijkt zonder meer, dat deze er

²⁾ Zie voor deze gegevens de Acte van Afscheiding zooals deze in facsimile is opgenomen in Keizer's boek over de Afscheiding t.o. p. 576. Helenius de Cock geeft in zijn „Hendrik de Cock“ p. 302 andere getallen in zijn opsomming van de ondertekenaars. Hij heeft zich waarschijnlijk bij de telling vergist.